

Raadsvergadering 16 december 2025 Agendapunt nr. Corsanr. 25.083222	Portefeuillehouder(s) Beleidsthema Participatie
--	---

Aan de Raad,

1. Onderwerp
Rekenkamer Rijswijk onderzoeksrapport: Politiek-maatschappelijke betrokkenheid in Rijswijk
2. Beoogd effect voorstel

De rekenkamer heeft met dit onderzoek beoogd om inzicht te geven wat de gemeente Rijswijk doet om inwoners betrokken te houden bij de gemeente en bij de samenleving van Rijswijk als geheel, hoe ervaren inwoners deze inspanningen en welke verbeteringen zijn mogelijk.

Het onderzoek heeft geleid tot een aantal conclusies en aanbevelingen voor het college en raad. Tevens is het college middels een bestuurlijke reactie ingegaan op de conclusies en aanbevelingen uit het rapport.

3. Inleiding

De rekenkamer Rijswijk is dit onderzoek gestart met de volgende hoofdvraag:

Wat doet de gemeente Rijswijk om inwoners betrokken te houden bij de gemeente en bij de samenleving van Rijswijk als geheel, hoe ervaren inwoners deze inspanningen en welke verbeteringen zijn mogelijk?

Om een antwoord te kunnen formuleren op de hoofdvraag zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. Vanuit welk perspectief kijken we naar politiek-maatschappelijke betrokkenheid?
 - a) Wat zegt bestaand onderzoek over factoren die een rol spelen bij politiek-maatschappelijke betrokkenheid?
 - b) Welke doelgroepen of geografische gebieden hadden een lager percentage tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezing dan andere groepen?

2. Wat doet de gemeente Rijswijk om inwoners betrokken te houden bij de gemeente en bij de samenleving van Rijswijk als geheel?
3. Hoe beleven en praktiseren de betreffende doelgroepen hun politiek-maatschappelijke betrokkenheid in Rijswijk?
4. Welke interessante voorbeelden van inspanningen om inwoners betrokken te houden zien we elders?

De eerste deelvraag is een theoretische deelvraag. De beantwoording hiervan biedt een theoretisch *framework* voor de uitvoering van het onderzoek. Deze deelvraag wordt in hoofdstuk 2 behandeld. Deelvraag 2 en 3 zijn de inhoudelijke deelvragen. Deze vragen worden in hoofdstuk 3 en 4 behandeld, en worden beantwoord in de conclusies. Deelvraag 4 biedt inspiratie voor de aanbevelingen en wordt dan ook behandeld bij de aanbevelingen. Dit geldt ook voor *welke verbeteringen zijn mogelijk?*, het laatste deel van de hoofdvraag.

3. Argumenten (conclusies en aanbevelingen uit het rapport)

Op basis van het onderzoek is de rekenkamer tot een hoofdconclusie en een aantal deelconclusies gekomen:

Hoofdconclusie

Er is vanuit de gemeente veel aandacht voor het betrokken houden van de Rijswijkse inwoners bij de gemeente en de samenleving van Rijswijk als geheel. De geleverde inspanningen vanuit de gemeente raken met name aan institutionele participatie. Rijswijkse inwoners beleven hun betrokkenheid vooral als zij concrete, tastbare verbeteringen ervaren en de gemeente zichtbaar aanwezig is in de eigen straat of wijk. De gemeentelijke inspanningen sluiten daar ten dele op aan. Een belangrijk knelpunt daarbij is dat de uitvoering van de ambities onder druk staat door beperkte capaciteit en middelen.

De hoofdconclusie is gebaseerd op onderstaande deelconclusies.

Deelconclusie 1 – Inspanningen vanuit de gemeente Rijswijk

In deze deelconclusie wordt een antwoord geformuleerd op de eerste inhoudelijke deelvraag:

‘Wat doet de gemeente Rijswijk om inwoners betrokken te houden bij de gemeente en bij de samenleving van Rijswijk als geheel?’

De gemeente Rijswijk onderneemt veel verschillende inspanningen om inwoners betrokken te houden bij de gemeente en de samenleving als geheel. Zowel vanuit het bestuur, de raad als de ambtelijke organisatie is er zichtbaar aandacht voor politieke participatie. Dit komt onder meer tot uiting in het participatie-beleid dat eind 2024 is vastgesteld, waarin een breed scala aan (innovatieve) instrumenten wordt beschreven, in het communicatiebeleid en in de Strategie Publieke Dienstverlening, waarin onder andere expliciet aandacht is voor inclusieve communicatie. Ook vanuit het verkiezingsbureau en de griffie wordt met diverse inspanningen ingezet op het informeren en betrekken van inwoners. Daarbij zien we dat er geëxperimenteerd wordt met verschillende vormen van participatie, waarbij nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan het bereiken van jongeren.

Wat opvalt is dat de meeste inspanningen gericht zijn op institutionele participatie, zoals het bevorderen van de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen of deelname aan formele participatieprocessen.

We constateren daarbij dat de uitvoering van de ambities onder druk staat. Het wegbezuinigen van de gebiedsregisseurs in 2024 heeft de zichtbaarheid en aanwezigheid van de gemeente in de wijken verminderd, waardoor de verbinding met bewoners en maatschappelijke organisaties is afgenomen. Daarbij ervaren zowel het team Communicatie & Participatie als het verkiezingsbureau een tekort aan personele en financiële capaciteit om aan de participatie-vraag te voldoen, in te kunnen spelen op nieuwe kansen en te experimenteren.

De gemeente Rijswijk beschikt daarmee over veel beleidsmatige ambities en een breed palet aan instrumenten, maar de uitvoering en borging is momenteel een uitdaging.

Deelconclusie 2 – Beleving en praktisering van inwoners

In deze deelconclusie wordt een antwoord geformuleerd op de tweede inhoudelijke deelvraag: *‘Hoe beleven en praktiseren inwoners hun politiek-maatschappelijke betrokkenheid in Rijswijk?’*

Op basis van de straatgesprekken ontstaat het beeld dat inwoners van Rijswijk hun politiek-maatschappelijke betrokkenheid vooral beleven vanuit de alledaagse leefwereld. Betrokkenheid richt zich in de eerste plaats op tastbare zaken dichtbij huis, zoals afval, parkeren of de inrichting van de openbare ruimte. In wijken waar de gemeente zichtbaar aanwezig is en kleine veranderingen merkbaar worden, wordt de betrokkenheid sterker beleefd. Daar waar dit ontbreekt, overheerst eerder afstand. Inwoners ervaren ook afstand tot de gemeente (en de politiek) doordat vanuit hun perspectief de toon van het politieke debat soms (te) fel is. De belangrijkste en meest herkenbare manier waarop inwoners hun betrokkenheid praktiseren, is door te stemmen. Daarbij wegen persoonlijke overtuigingen zwaar. Voor de een is stemmen een plicht of een recht, voor de ander overheerst de gedachte dat het weinig zin heeft omdat er toch weinig verandert. Positieve of negatieve ervaringen met gemeentelijke dienstverlening spelen hierbij een grote rol, omdat zij het vertrouwen in de gemeente als geheel beïnvloeden. Verder praktiseren inwoners hun betrokkenheid vooral door deel te nemen aan activiteiten in de directe omgeving, zoals sociale buurtinitiatieven of het geven van informele steun aan burens. Politieke of maatschappelijk gedreven initiatieven krijgen in de praktijk veel minder vorm.

De rekenkamer is tot de volgende aanbevelingen voor college en raad gekomen:

Aanbevelingen voor het college:

1. Monitor en rapporteer de uitvoering van het participatiebeleid

Zorg voor systematische monitoring van de uitvoering van het recent vastgestelde participatiebeleid. Maak inzichtelijk welke instrumenten worden ingezet, wat zij opleveren en welke effecten bij inwoners zichtbaar zijn.

Ontwikkel en evalueer deze inspanningen nadrukkelijk met de doelgroep, zodat inzicht ontstaat in hoe inwoners de inspanningen ervaren en waar verbeteringen mogelijk zijn.

2. Versterk de aanwezigheid in de wijken en werk toe naar zichtbare verandering .

Ontwikkel vormen van structurele aanwezigheid in de wijken. Dit is nodig om bij inwoners op te kunnen halen waar zij in hun directe leefwereld tegenaan lopen en te kunnen komen tot zichtbare verandering.

Besteed daarbij nadrukkelijk aandacht aan de gevolgen van het wegvallen van gebiedsregisseurs en borg dat de verbinding tussen gemeente, bewoners en maatschappelijke organisaties behouden blijft.

3. Integreer laagdrempeligheid als belangrijkste ontwerpprincipes in het participatiebeleid

Het toepassen van laagdrempelige participatievormen, zoals een korte enquête met qr-code, vergroot de kans op een breed bereik van betrokkenen. Het zorgt ervoor dat inwoners mee kunnen doen die anders geen ruimte ervaren voor een grotere inspanning of tijdsinvestering.

4. Faciliteer en stimuleer buurtinitiatieven

Buurtinitiatieven versterken de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving en bij de gemeente en dragen bij aan onderlinge verbinding in de samenleving. Door ruimte te geven aan inwoners,

drempels weg te nemen en inwoners waar nodig praktisch te ondersteunen, worden zij mede-eigenaar van oplossingen en ontwikkelingen in hun buurt.

Aanbevelingen voor de raad :

5. Blijf sturen op zichtbaarheid in de wijken.

Betrokkenheid vereist structurele verbinding met de inwoners. Vraag het college om te investeren in duurzame relaties. Leg daarbij nadruk op het belang van laagdrempelig contact met inwoners. Dit is met name van belang in wijken waar de verbinding met de gemeente minder vanzelfsprekend is door de afwezigheid van een buurtvereniging, of waar inwoners de gemeente minder goed weten te vinden of minder snel opzoeken.

6. Maak maatschappelijke vraagstukken tastbaar en zichtbaar.

Vraag het college om bij participatie nadrukkelijk aandacht te besteden aan zichtbare en tastbare resultaten op de kleinste schaal, zoals (tijdelijke) verbeteringen in de openbare ruimte. Door maatschappelijke vraagstukken concreet en invoelbaar te maken en inwoners daarover in gesprek te laten gaan, wordt de betrokkenheid versterkt.

7. Vraag het college om inzicht in uitvoeringscapaciteit.

Volg of de geformuleerde ambities haalbaar zijn met de beschikbare personele en financiële capaciteit. Dit is des te belangrijker nu de gebiedsregisseurs zijn wegbezuinigd. Wanneer blijkt dat de capaciteit tekortschiet, is het van belang om meer capaciteit vrij te maken, taken slimmer te organiseren of prioriteiten te stellen in de ambities.

8. Verken en faciliteer andere vormen van dialoog

Vanuit het perspectief van inwoners wordt de toon van het (lokale) politieke debat soms als (te) fel ervaren, wat kan leiden tot een afname in de mate van betrokkenheid bij de gemeente. Het is logisch dat, zeker richting de gemeenteraadsverkiezingen, politieke debatten worden gevoerd en daarbij verschillen tussen partijen worden benadrukt. Het is goed om er bewust van te zijn dat de toon bij deze debatten een weerslag kan hebben op de mate van betrokkenheid van de inwoners. De raad vervult een belangrijke rol van volksvertegenwoordiger en boegbeeld van de lokale democratie. Het expliciet en gezamenlijk uitdragen van deze rol kan bijdragen aan het versterken van het vertrouwen van inwoners in de lokale democratie. Verken en faciliteer daarom vormen van dialoog waarin raadsleden (en inwoners) met elkaar in gesprek gaan met nadruk op begrip, verbinding en gezamenlijke verkenning van elkaars perspectieven.

4. Kanttekeningen (lees: nawoord van de rekenkamer op bestuurlijke reactie)

De rekenkamer heeft in een nawoord de volgende aanvullende aanbevelingen voorgesteld na bestudering van de bestuurlijke reactie vanuit het college.

De rekenkamer dankt het college voor de positieve reactie op de conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek naar politiek-maatschappelijke betrokkenheid. Het geeft een beeld van de manier waarop het college al bezig is met de opvolging van de aanbevelingen of plannen heeft in die richting.

De rekenkamer vindt de informatie die in de bestuurlijke reactie wordt gegeven nog niet scherp genoeg om de raad in positie te brengen voor zijn controlerende rol. De informatie is vrij procedureel van aard. Het zou de raad helpen als het college meer vertelt over de uitvoering in de praktijk, goede voorbeelden beschrijft, bijvoorbeeld van de aanwezigheid van wijkwethouders en vakafdelingen in de wijken, succesvolle buurtinitiatieven, eventueel in een informatiebijeenkomst voor (nieuwe) raadsleden.

Ten aanzien van de evaluatie van het participatiebeleid, mist de rekenkamer in de bestuurlijke reactie een beschrijving van hoe de raad wordt geïnformeerd over de evaluatie van dit beleid zodat de raad de uitvoering hiervan kan controleren.

Tot slot adviseert de rekenkamer het college om bij de overdracht naar het nieuwe college aandacht te besteden aan de conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek en als nieuw college te investeren in de relatie met de samenleving waarbij zichtbaarheid in de wijken belangrijk is.

5. Juridisch perspectief

n.v.t.

6. . Financiën

n.v.t.

7. Vervolg

Het rapport zal worden gepubliceerd na besluitvorming in de raad.

8. Communicatie en Participatie

Publicatie op de website van de gemeente bij rekenkamer Rijswijk.

9. Wat gebeurt er bij niet (tijdig) beslissen?

Het is van belang dat de gemeenteraad een rapport van de rekenkamer na het uitbrengen hiervan (tijdig) vaststelt. Dit omdat dit deel uitmaakt van de controlerende taak van de raad. Door de conclusies en aanbevelingen over te nemen versterkt de raad zijn controlefunctie.

10. Bijlage(n) 1

Rapport Rekenkamer Rijswijk : Politiek-maatschappelijke betrokkenheid in Rijswijk

de griffier,

de burgemeester,

J.A. Massaar, bpa

H. Sahin

De gemeenteraad van Rijswijk,
Bijeen in openbare vergadering op 16 december 2025
Gelezen het voorstel van de griffie namens de rekenkamer Rijswijk d.d. (datum), nr.

BESLUIT:

1. Kennis te nemen van het rapport van de rekenkamer Rijswijk: Politiek-maatschappelijke betrokkenheid in Rijswijk;
2. Kennis te nemen van de hoofdconclusie, deelconclusies en aanbevelingen en deze over te nemen;
3. Kennis te nemen van de aanvullende aanbevelingen in het nawoord van de rekenkamer en deze over te nemen.

Aldus besloten door de Raad van de gemeente Rijswijk, in zijn vergadering van 16 december 2025

De gemeenteraad,
de griffier,

de voorzitter,

J.A. Massaar, bpa

H. Sahin